

Οικονομικές ανισορροπίες και πολιτική σταθεροποίησης
Οι εμπειρίες των ευρωπαϊκών χωρών

Εισήγηση Κώστα Σημίτη

Περίληψη

Οι σοσιαλιστικές κυβερνήσεις της Δυτικής Ευρώπης προσπάθησαν να ξεπεράσουν τις δυσκολίες της πρώτης πετρελαϊκής κρίσης με ένα συνδυασμό εισοδηματικής πολιτικής, η οποία συγκρατούσε την αύξηση του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος κάτω από το επίπεδο του πληθωρισμού, και μιάς επεκτατικής δημοσιονομικής και νομισματικής πολιτικής. Ο συνδυασμός αυτός όπου πέτυχε, συνέτεινε στη συγκράτηση της ανεργίας και στη κάμψη του πληθωρισμού. Δεν συνέβαλε όμως στη μονιμότερη αντιμετώπιση των μακροοικονομικών ανισορροπιών οι οποίες επανεμφανίσθηκαν μετά τη δεύτερη πετρελαϊκή κρίση. Γι' αυτό μετά τη δεύτερη κρίση παγιώθηκε η άποψη, ότι χρειάζεται εκτός της αντιπληθωριστικής εισοδηματικής πολιτικής και ελεγχόμενη περιοριστική νομισματική και δημοσιονομική πολιτική. Το μέτρο του περιορισμού των πιστώσεων και των δημοσίων δαπανών εξαρτάται από τα περιθώρια που αφήνει το εξωτερικό ισοζύγιο, το επίπεδο του πληθωρισμού, το υπάρχον δημόσιο χρέος και το διαθέσιμο παραγωγικό δυναμικό.

Το κλειδί της επιτυχίας για την αντιμετώπιση των μακροοικονομικών ανισορροπιών έγκειται λοιπόν α) στο συντονισμό της δημοσιονομικής, νομισματικής, συναλλαγματικής και εισοδηματικής πολιτικής, β) σε μία αντιπληθωριστική εισοδηματική πολιτική και γ) στη συνέπεια και συνέχεια κατά την εφαρμογή της επιλεγείσης πολιτικής, ώστε να εδραιωθεί η εμπιστοσύνη σ' αυτήν.

Η αντιπληθωριστική εισοδηματική πολιτική αποδείχτηκε ιδιαίτερα αποτελεσματικό μέσο καταπολέμησης του στασιμοπληθωρισμού και της ανεργίας. Σε σχέση με άλλα μέσα πολιτικής παρουσιάζει το μοναδικό πλεονέκτημα ταυτόχρονα να αμβλύνει την εσωτερική

ζήτηση και να περιορίζει την επίπτωση της αύξησης του κόστους εργασίας στο κόστος των επιχειρήσεων. Συντελεί έτσι στον περιορισμό του πληθωρισμού, στην ενίσχυση των επιχειρηματικών κερδών και των επενδύσεων και έτσι στη διατήρηση της απασχόλησης.

Τόσο ο συντονισμός των διαφόρων μέσων πολιτικής όσο και η εφαρμογή αντιπληθωριστικής εισοδηματικής πολιτικής προϋποθέτουν κατάλληλους θεσμούς, οι οποίοι επιτρέπουν την εκπόνηση και εφαρμογή ενιαίας πολιτικής. Προϋποθέτουν ιδίως την ύπαρξη ισχυρών συνδικάτων που είναι τόσο σε θέση να εκτιμήσουν τις μακροοικονομικές επιπτώσεις της στάσης τους όσο και να έχουν την πολιτική δύναμη να πείσουν τα μέλη τους για την αναγκαιότητα της εισοδηματικής πολιτικής. Απαραίτητος επίσης είναι ο διάλογος με τα συνδικάτα και η δημιουργία ευρύτερης κοινωνικής συναίνεσης για την αναγκαιότητα της πολιτικής. Σημαντικές για την αντιμετώπιση των μακροοικονομικών ανισορροπιών αποδείχτηκαν επίσης η ενεργητική πολιτική για την ανάπτυξη και απελευθέρωση της αγοράς εργασίας, οι διαρθρωτικές μεταβολές για την προώθηση του ανταγωνισμού και της αποδοτικότητας των επιχειρήσεων και η ενίσχυση των επενδύσεων τόσο στο δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας.

Το αποτέλεσμα της διεθνούς κρίσης είναι αρνητικό για τους εργαζόμενους. Φέρουν το βάρος της προσαρμογής και της αντιμετώπισης της ανεργίας μιά που οι επιχειρηματίες δεν μπορούν να εξαναγκασθούν σε επενδύσεις. Οι εργαζόμενοι βρίσκονται υπό την πίεση αναγκαιοτήτων που δεν μπορούν στα πλαίσια του υφισταμένου κοινωνικού οικονομικού πλαισίου να ανατρέψουν. Πρέπει γι' αυτό τόσο τα σοσιαλιστικά κόμματα όσο και τα συνδικάτα να αναζητήσουν στόχους και μέσα που θα εξισορροπήσουν και θα ανατρέψουν την αρνητική αυτή πορεία. Στόχους και μέσα που δεν θα εντάσσονται στη κλασική κατεύθυνση διεκδικητικής αντιπαράθεσης για το ύψος του εισοδήματος, αλλά θα οδηγήσουν σε συμμετοχή τόσο στις επενδύσεις και άρα στη διοίκηση και τα κέρδη των επιχειρήσεων όσο και στον σχεδιασμό της ανάπτυξης άρα στη διαδικασία διαμόρφωσης της κοινωνίας και του κοινωνικού μισθού.